

работили съ собственитѣ си добитѣци и земледѣлчески сѣчива на господарскитѣ или манастирскитѣ имоти. Нѣкои отъ населеницитѣ нѣмали и свои добитѣци и земледѣлчески сѣчива, но работили съ господарски. Първитѣ, по всѣка вѣроятность, били византийскитѣ и българскитѣ парици — населеници и турскитѣ чифчии (*παροικοι*, *προσχωρῖμενοι*, *ζευγαράτοι*, зевгеліа) а пѣкъ вторитѣ били византийскитѣ и българскитѣ безимотни, работници и турскитѣ ратаи, момци, аргати (*ἀκτῆμονες* *μισθωτοί*, *ἐργάται*, работници). Населеницитѣ не били прикрѣпени къмъ земитѣ на господаритѣ си. Крѣпостничестото, по наше мнѣние, не било извѣстно на българитѣ и изобщо на южнитѣ словѣни, нито въ врѣме на политичната имъ самостоятелность, нито пѣкъ когато всички били подъ турското владичество. Въ Душановия законикъ, както видѣхме, се постановява населеницитѣ, които били избѣгали отъ имотитѣ на боляритѣ и се заселили на манастирскитѣ имоти, да се завърнатъ къмъ прѣдишнитѣ си господари⁹⁹. Обаче това още не значи, че тѣ били прикрѣпени къмъ земята. Въ това законопостановление може само да се констатира влиянието на боляритѣ въ законодателството. Послѣднитѣ се стремѣли да обезпечятъ за себе си повече права въ врѣда на себритѣ, които били отстранени отъ държавното управление и законодателство. Населеницитѣ имали пълно право да избиратъ своитѣ господари и слѣдъ свършането на земледѣлческитѣ занятия, или прѣди започването имъ могли да напуснатъ имотитѣ на господаритѣ си и да се заселятъ въ ония на другъ такъвъ. Сжщо и господарѣтъ могѣлъ да изпжди своитѣ земледѣлци. Той ги изпжждалъ, особено когато се страхувалъ, да не би тѣ чрѣзъ тридесетгодишното прѣбиване на имотитѣ му да придо-

⁹⁹ Законик Ст. Душана, чл. 22.